

Oskar Schindler trzymający pocztówkę z pozdrowieniami dla rodziny Wohlfeiler, obok Halina Wohlfeiler, Paryż, 1948, ze zbiorów rodziny Davidovitch

Oskar Schindler holding a postcard with greetings for the Wohlfeiler family, with Halina Wohlfeiler next to him, Paris, 1948; from the collection of the Davidovitch family

Amira Davidovitch. Pocztówka

Amira Davidovitch, artystka, członkini Izraelskiego Stowarzyszenia Malarzy i Rzeźbiarzy, żona neurochirurga dziecięcego Michaela Davidovitcha, syna Haliny, została zainspirowana do odkrywania historii rodziny licznymi artykułami w prasie międzynarodowej oraz fotografią swojej teściowej, Haliny Davidovitch, z domu Wohlfeiler, w tekście przedstawiającym sylwetkę Oskara Schindlera. Fotografia została wykonana podczas pierwszego po wojnie spotkania z ocalonymi przez niego osobami, które odbyło się w Paryżu.

Cały proces poznawania przeszłości zajął Amirze dwa lata. W tym czasie spotykała się z Haliną i nagrywała jej wspomnienia z okresu dzieciństwa, Holocaustu oraz czasów powojennych, gdy rodzina próbowała na nowo ułożyć sobie życie. Owocem spotkań Amiry z teściową jest broszura opublikowana w 2002 roku, już po śmierci Haliny, pod tytułem

Amira Davidovitch. The Postcard

Amira Davidovitch, an artist, member of the Israeli Painters and Sculptors Association, is the wife of Michael Davidovitch, Child Neurologist, Halina's son. She was spurred to discover the story of her family by numerous articles in the press and by a photograph of her mother-in-law, Halina Davidovitch, née Wohlfeiler, featuring a profile of Oskar Schindler. The photograph was taken during the first post-war meeting of Oskar Schindler and people he had saved, which was held in Paris.

The process of learning about the past took Amira two years. During that time she met with Halina and recorded her memories from the time of childhood, the Holocaust, and post-war years, when the family had been striving to make new lives for themselves. An account of Amira's meetings with her mother-in-law was made into a booklet published in 2002, after Halina's death. The title of the booklet was

Pocztówka wysłana z Paryża przez Halinę Wohlfeiler przy okazji spotkania z Oskarem Schindlerem, 1948, ze zbiorów rodziny Davidovitch

Face of the postcard mailed by Halina Wohlfeiler from Paris on the occasion of her meeting with Oskar Schindler, 1948; from the collection of the Davidovitch family

„I'm Here to Tell You So that You will Tell the Generations to Come...” – *Stories from the life of Halina Davidovitch*. We wspomnieniach nie zabrakło także Oskara Schindlera.

Dodatkowym pokłosiem odkrywania rodzinnej historii są prace plastyczne Amiry opowiadające przeżycia jej teściowej, zaprezentowane w 2008 roku w Hajfie na wystawie *Oskar Schindler – opowieść mojej rodziny* (kurator Miri Krymolowski).

Na wystawie w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, prezentowanych jest 17 prac artystki.

Jedną z pierwszych prac poświęconych Halinie Davidovitch jest obraz *The Meeting* [Spotkanie]. Opowiada o fotografii wykonanej w trakcie owego spotkania ocalonych z Oskarem Schindlerem w Paryżu zorganizowanego przez dziennikarza Herberta Steinhouse'a na przełomie roku 1948 a 1949. Fotografia była publikowana wielokrotnie w artykułach, książkach i materiałach opisujących to wydarzenie.

„I'm Here to Tell You So that You will Tell the Generations to Come...” – *Stories from the life of Halina Davidovitch*. Oskar Schindler was also mentioned in the memories.

An additional outcome of discovering the family story has materialized as Amira's artistic creations referring to her mother-in-law's experiences. The works were presented at the exhibition *Oskar Schindler: My Family's Story*, held in Haifa in 2008 (Curator: Miri Krymolowski).

The exhibition at Oskar Schindler's Enamel Factory features the artist's seventeen works.

The painting titled *The Meeting* is one of her earliest works devoted to Halina Davidovitch. It tells about a photograph taken during the meeting of rescued Jews with Oskar Schindler in Paris, organized by journalist Herbert Steinhouse some time at the end of 1948 and the beginning of 1949. The photograph has been reproduced in a number of articles, books and materials describing that event.

Artystce udało się także odnaleźć w rodzinnym archiwum pocztówkę, którą trzyma Schindler na tej fotografii. Przechowywana w wielkim worku starych pocztówek zainspirowała ją do wyjazdu do Paryża i stworzenia pracy *A Postcard from Paris* [Kartka z Paryża].

Restauracja, w której wykonano zdjęcie, znajduje się przy ulicy 8 maja 1945 roku (Rue du 8 Mai 1945) – tego dnia wszyscy więźniowie obozu Brünnlitz odzyskali wolność.

Emocje towarzyszące artystce podczas wizyty w Paryżu znalazły swój wyraz w obrazie *The Reunion* [Spotkanie po latach] – kolażu wszystkich informacji zgromadzonych podczas tej podróży oraz wyeksponowanego wizerunku Schindlera na tle wieży Eiffla.

Powojenne pamiętniki Haliny pisane były w języku polskim, więc Amira nie była w stanie ich przeczytać. W trakcie spotkań z Haliną zostały przetłumaczone na hebrajski. Ich lektura była kolejnym źród-

The artist also managed to track down in the family archive the postcard held by Schindler on the said photograph. Stored with a whole bunch of other old postcards in a large bag, the card became an inspiration for her trip to Paris, and for the work titled *A Postcard from Paris*.

The restaurant in which the photograph was taken is located on the Rue du 8 Mai 1945 – all inmates of the camp in Brünnlitz were freed that day.

The artist's emotions experienced during her trip to Paris were expressed in the painting titled *The Reunion*, a collage of all the information gathered during the journey with a highlighted image of Schindler in front of the Eiffel Tower.

Halina's post-war diary had been written in Polish, and Amira could not read it herself. During her meetings with Halina, the memoirs were translated into Hebrew. Reading the diary gave the artist even more food for thought. The account dated 8 May 1945 – the day on which the factory workers re-

Toast podczas bar micwy syna Haliny Davidovitch (Wohlfeiler), Michaela Davidovitcha, w kwietniu 1972 roku, Izrael, od prawej: Oskar Schindler, Ignacy Wohlfeiler, Rachela Davidovitch, Halina Davidovitch (Wohlfeiler), Michael Davidovitch, Moshe Davidovitch, Róża Wohlfeiler, ze zbiorów rodziny Davidovitch

A toast during the Bar Mitzvah of Michael Davidovitch, son of Halina Davidovitch (née Wohlfeiler), celebrated in Israel in April 1972. Right to left: Oskar Schindler, Ignacy Wohlfeiler, Rachel Davidovitch, Halina Davidovitch, Michael Davidovitch, Moshe Davidovitch, Róża Wohlfeiler; from the collection of the Davidovitch family

łem inspiracji. Zapiski z 8 maja 1945 roku – dnia, w którym pracownicy fabryki odzyskali wolność – natchnęły artystkę do stworzenia ściany z fotokopii stron pamiętnika.

Po wojnie Oskar Schindler utrzymywał kontakty z osobami, które ocalił. Odwiedzał również rodzinę Wohlfeilerów. Liczne fotografie Oskara Schindlera pojawiają się w rodzinnym albumie z bar micwy Michaela, syna Haliny i Moshe Davidovitcha – Schindler był wtedy honorowym gościem. Rodzina do dziś przechowuje film nakręcony przy tej okazji – jego fragmenty można zobaczyć na wystawie.

Praca pod tytułem *Friendship* [Przyjaźń], prezentująca Schindlera tańczącego z Rosą Wohlfeiler, dla Amiry symbolizuje niezwykłą więź, która wytworzyła się pomiędzy nimi w czasie wojny. Więź, która przetrwała się w wieloletnią przyjaźń. Artystka stwierdza, że Oskar Schindler stał się po prostu członkiem rodziny.

gained freedom – inspired her to create a wall made of photocopied pages from the diary.

After the war Oskar Schindler stayed in touch with people he had saved. He would also visit the Wohlfeilers. Numerous photographs featuring Oskar Schindler are included in the family album documenting the Bar Mitzvah of Michael, son of Halina and Moshe Davidovitch – Schindler was a guest of honour at the event. The family has been in possession of the film recorded on that occasion – its fragments can be watched at the exhibition.

To Amira, the work titled *Friendship* which presents Schindler dancing with Rosa Wohlfeiler symbolizes an exceptional bond that had been created between them during the war – the bond that evolved into lasting friendship. As the artist puts it, Oskar Schindler simply became a member of the family.

Amira Davidovitch zwraca uwagę na technikę malowania smołą, której uczyła się w czasie tworzenia serii obrazów inspirowanych historią Haliny Wohlfeiler. Materiał ten pozwala na uzyskanie dużego zróżnicowania tonów i efektu sepji, który wykorzystywała przy malowaniu głównych motywów. Kiedy autorka odkryła, że może wykorzystywać smołę do uzyskania efektu starego papieru, zaczęła pracować z kopiami oryginalnych dokumentów, umieszczając je w swoich pracach (*Schindler's List* [Lista Schindlera]). Jak opisuje artystka: „Materiał ilustracyjny wykorzystany w obrazie jest wartością samą w sobie: nie ma służyć jako dokumentacja w obrębie pracy graficznej, lecz tworzyć nowe powiązania ze sztuką i budować z nią dialog – zarówno w sferze tworzywa, jak i w zakresie tematycznym”.

W pracy *Family Album* [Album rodzinny] wykorzystane zostały reprodukcje rodzinnych fotografii, naszyte na płótno za pomocą sznurka. Całość wygląda jak rodzaj gobelinu. Artystka, opisując swoją pracę, zwraca uwagę na symboliczny związek surowego materiału z pierwotnymi uczuciami rodzin-

Amira Davidovitch puts emphasis on the technique of painting with tar which she was mastering while creating a series of works inspired by Halina Wohlfeiler's story. Tar enables producing a wide diversity of tones and the sepia effect which she has been using to paint the central motifs. When the author discovered that she could use tar to produce the effect of old paper, she began to work with the copies of original documents by including them in her works (*Schindler's List*). In her own words, "The visual documentation in the painting has its own value; it is not intended for documentation within the artwork, but rather to create new connections and form a dialogue with the art itself – both the material and the subject".

The work titled *Family Album* employs reproduced family photographs sewn on to the burlap with string. The whole work resembles a kind of tapestry. While talking about her work, the artist points to the symbolic connection between the raw material and the primal family feelings, which she relates to the ancient Jewish custom of putting on penitential sackcloth as a sign of mourning. Some

nymi, które łączy ze starożytnym żydowskim zwyczajem zakładania worka pokutnego na znak żałoby. Niektóre fotografie są zakryte bądź przekrzywione, co ma symbolizować ciągłe odkrywanie i poszukiwanie przeszłości. Niedokończony gobelin z igłą i szpilkami oraz wolne przestrzenie mogą oznaczać to, co jest nieobecne z przeszłości – to, czego zostaliśmy pozbawieni. Artystka odwołuje się tutaj do fragmentów wspomnień, których nie da się odtworzyć, ponieważ zostały zapomniane lub wyparte wskutek mechanizmów radzenia sobie z traumatycznymi przeżyciami.

Brünnlitz to metalowa rzeźba wykonana z połączonych rur ze standardowymi oznaczeniami, mających przypominać kolumnę, do których przymocowano figury rozdartych, wspinających się ludzi. Według słów Amiry Davidovitch: „W masie ludzi brak jest odrębnych tożsamości, z kolei puste rury przypominają łuski produkowane w zakładzie zbrojeniowym Schindlera w Brünnlitz – tym samym, w którym Żydzi z listy Schindlera zostali ocaleni przed pewną śmiercią”.

of the photographs are covered or askew, thus symbolizing the ongoing quest in search for the past. The unfinished tapestry with a needle and pins and empty spaces may represent what is not there from the past – what we have been deprived of. Here the artist refers to the fragments of memories which cannot be recovered because they were either forgotten or driven away as a consequence of the mechanisms of dealing with traumatic experiences.

Brünnlitz is a metal sculpture made of interconnected pipes bearing standard markings and intended to resemble a column with figures of people – torn apart and climbing – attached to it. According to Amira Davidovitch, “The mass of people lack individual identities, while the hollow pipes look like the shells manufactured in Schindler’s armaments factory in Brünnlitz, the same factory which saved the Jews on »Schindler’s List« from a certain death”.

In the installation titled *Voyage* the artist used the trunk which her own mother had used for her trip to Israel in 1954. On the trunk the author mounted a sitting couple of unidentified people cut out from

W instalacji *Voyage* [Podróż] autorka wykorzystowała kufer, którego jej matka używała podczas podróży do Izraela w 1954 roku. Umieściła na nim siedzącą, niezidentyfikowaną parę ludzi wyciętą z płaskiego metalu. Jak opisuje artystka: "Wycięte postacie przypominają mi Żyda Wiecznego Tułacza, oderwanego od domu i odartego z tożsamości, zmuszonego do dźwigania na barkach ciężaru całego swojego życia, resztek mienia i wszystkich swoich wspomnień".

W swoich pracach Amira Davidovitch prezentuje indywidualną historię Haliny Wohlfeiler, która ma symbolizować podróż wszystkich, którzy przeżyli Holokaust. Jak mówi: „Szczegóły mogą się różnić, jednak całość doświadczenia jest wspólna dla wszystkich ocalałych: oderwanie od dotychczasowego życia, próby ułożenia sobie życia na nowo – choć to życie nigdy nie będzie takie jak wcześniej – utrata tożsamości, ból fizyczny i duchowy, udźwignięcie ciężaru straty najbliższych, walka o przetrwanie i o zbudowanie nowego życia”.

a sheet of metal. As she puts it, "The cut-out figures remind me of the Wandering Jew, wrenched from home and stripped of identity, forced to carry on his shoulders the weight of his life, the remnant of his property and the whole of his memories with him".

In her works, Amira Davidovitch presents the individual story of Halina Wohlfeiler which is meant to symbolize the journey of all the survivors of the Holocaust. In her own words, "The details may change, but the experience is shared by all: being torn from one's life as it had been, piecing together a life which would never be the same, losing identity, suffering physical and spiritual pain, bearing the loss of dear ones, struggling to survive and build a new life".

Niniejsza publikacja stanowi specyficzne „odtworzenie pamięci” – w dwojakim znaczeniu. Po pierwsze dotyczy wydarzeń Holokaustu i sytuacji rodziny Wohlfeilerów wobec zagrożenia zagładą – losy rodziny w tym kontekście są częścią historii. Drugi wymiar pamięci związany jest z bliskimi rodzinnymi relacjami – fragmenty pamiętnika Haliny Wohlfeiler i prace Amiry Davidowitch wprowadzają atmosferę intymności. Chodzi więc o pamięć odtworzoną ze wspomnień i podkreśloną artystycznym wyrazem, lecz osadzoną na tle historycznych wydarzeń i procesów. Takie przedstawienie losów rodzin, z całym bagażem emocji, które niosą ze sobą, pozwala spojrzeć na wydarzenia Holokaustu z perspektywy bliskiej każdemu człowiekowi i mówi więcej niż statystyka.

This publication constitutes a specific “reconstruction of memory” in a double meaning of the term. On the one hand, it is concerned with events from the Holocaust and the situation of the Wohlfeiler family when faced with a threat of death – in this context, the family story is a part of history. The other dimension of memory is related to close family relations – the excerpts from Halina Wohlfeiler’s diary and the works by Amira Davidovitch introduce an atmosphere of intimacy. Consequently, the memory is reconstructed from memories and highlighted by means of an artistic expression, but presented against certain historical events and processes. Such display of family stories along with the accumulated emotions embedded in them offers a look on the events of the Holocaust from a perspective which is closer to every person. Also, it offers more insight than mere statistical data.